



Länsstyrelsen
Västra Götaland

Miljöprövningsdelegationen

Beslut
2021-04-08

Diarienummer
551-56108-2020
Dossienummer
1446-1123

Sida
1(6)

Enligt sändlista

Begäran om omprövning av tillstånd till Provplats Karlsborg

Miljöprövningsdelegationens beslut

1. Miljöprövningsdelegationen avvisar framställningarna om omprövning av tillståndet.
2. Miljöprövningsdelegationen beslutar att inte ompröva tillståndet på eget initiativ.

Delgivning sker genom kungörelse

Miljöprövningsdelegationen beslutar, med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932), att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen införs inom tio dagar i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se.

Redogörelse för ärendet

Gällande tillstånd

Miljöprövningsdelegationen gav den 18 november 2010 (dnr 551-33361-2009) Försvarets materielverk (FMV) tillstånd till verksamhet på fastigheterna Svanvik 1:403 i Karlsborgs kommun, Stora Röknen 3:1 i Askersunds kommun och Röknehuvud 1:1 i Motala kommun. Tillståndet omfattar provskjutning med fin- och grovkalibrig ammunition, sprängning, förbränning av farligt avfall, tillverkning av explosiv vara i icke industriell skala och flygprovning över Vättern (Provplats Karlsborg). För verksamheten gäller bland annat följande villkor.

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av nedanstående villkor.
11. Skjutning mot följande områden får endast ske efter överenskommelse med Fiskeriverket eller motsvarande myndighet:
 - hela Vättern då det gäller ammunition avsedd att brisera vid nedslag i vatten och vid sprängningar i vatten

- ett område med 500 meters radie och med grundet Höjen som mittpunkt under hela året
- ett område 1 × 2,7 km vid Tängan under hela året
- Röknen (södra delen) – Kalven, i stort inom 6 meters kurvan under tiden 15 september–31 december
- från stranden och 300 meter ut, från Axståls sydspets till Rissnäsets östra spets under tiden 15 september–31 december
- från stranden och 300 meter ut, från Tjuvanabben och 2 km norr ut under tiden 15 september–31 december

Kan sådan överenskommelse inte träffas ska frågan överlämnas till tillsynsmyndigheten för avgörande.

FMV överklagade två villkor (inte de som anges ovan). I enlighet med 21 kap. 7 § miljöbalken överlämnade mark- och miljödomstolen med eget yttrande ärendet till regeringen för prövning. Sedermera återkallade FMV sitt överklagande, varefter Regeringskansliet, Miljödepartementet skrev av sitt ärende den 17 januari 2013 (dnr M2011/2392/Ma/M). Därmed fick tillståndsbeslutet laga kraft.

Framställningarna om omprövning

Miljöpartiet de gröna i Motala och ett stort antal privatpersoner har begärt att tillståndet omprövas. Gemensamt för de allra flesta av dessa är att de med vissa variationer ställer sig bakom följande skrivelse.

”Det är orimligt att fortsätta med granatbeskjutning av dricksvattentäkten och Natura 2000-området Vättern. Jag hoppas att länsstyrelsen nu tar sitt miljöansvar och snarast ser till att ompröva verksamheten.”

En sammanfattning av övriga yttranden finns i bilaga 1 till detta beslut.

Motiveringen till Miljöprövningsdelegationens beslut

FMV:s tillstånd har fått laga kraft och omfattas därmed av den miljörättsliga rättskraften enligt 24 kap. 1 § miljöbalken, vilket innebär att tillståndet gäller mot alla såvitt avser frågor som har prövats i beslutet. Tillståndsmyndigheten – i detta fall Miljöprövningsdelegationen – kan tvångsvis återkalla tillståndet eller ompröva tillståndet på annat sätt under vissa förutsättningar som anges i 24 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken.

Förutsättningarna för återkallelse finns i 24 kap. 3 §. Enligt den bestämmelsen får tillståndsmyndigheten helt eller delvis återkalla tillstånd och förbjuda fortsatt verksamhet

1. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,
2. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts och avvikelsen inte är av ringa betydelse,
3. om det till följd av verksamheten har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

4. om det till följd av verksamheten eller åtgärden har uppkommit sådana förhållanden som enligt 2 kap. 9 § miljöbalken innebär att verksamheten inte får bedrivas,
5. om verksamheten slutligt har upphört,
6. om ett nytt tillstånd ersätter ett tidigare tillstånd,
7. om det behövs för att uppfylla Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet,
8. om underhållet av en vattenanläggning allvarligt har försumrats, eller
9. om tillstånd att inverka på vattenförhållandena inte har utnyttjats under en längre tid och det kan antas att tillståndet inte heller kommer att utnyttjas.

Förutsättningarna för omprövning av villkor och andra tillståndsbestämmelser finns i 24 kap. 5 §. Enligt den bestämmelsen får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,
2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte följs,
3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,
4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,
5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,
6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,
7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,
8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,
9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 § miljöbalken,
10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,
11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § miljöbalken eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller
12. om det kan antas att en ekonomisk säkerhet som ställts inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

Det finns en begränsning i möjligheten att ompröva enligt 24 kap. 5 § i och med att tillståndsmyndigheten inte får meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras (se 24 kap. 9 § miljöbalken).

Har enskilda rätt att begära att tillståndet omprövas?

Hur initiativet till återkallelse eller annan omprövning tas är formaliserat så till vida att en ansökan om det endast får göras av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller länsstyrelsen och i vissa fall av kommunen. Om det är en annan myndighet än en domstol som är tillståndsmyndighet får frågan tas upp utan någon särskild framställning, det vill säga myndigheten får ta upp frågan på eget initiativ. Detta regleras i 24 kap. 11 § miljöbalken. Någon rätt enligt miljöbalken för enskilda att påkalla omprövning finns däremot inte. Därför ska de gjorda framställningarna om omprövning avvisas.

Finns skäl för Miljöprövningsdelegationen att ompröva tillståndet på eget initiativ?

I rättskraften ligger att en verksamhetsutövare i regel ska vara trygg i att bedriva sin verksamhet inom ramen för tillståndet och dess villkor. Därmed ligger det i sakens natur att tröskeln är ganska hög för när en omprövningsprocess kan inledas.

Även om Miljöprövningsdelegationen har möjlighet att inleda en omprövningsprocess på eget initiativ är delegationen i praktiken beroende av impulser från andra aktörer såsom någon av de myndigheter som pekas ut i 24 kap. 11 § miljöbalken, tillsynsmyndigheten (i detta fall Försvarsinspektören för hälsa och miljö), miljöorganisationer och andra enskilda. För att delegationen över huvud taget ska överväga omprövning måste det ha framkommit något konkret som åtminstone gör att det är sannolikt att någon eller några av förutsättningarna för återkallelse eller annan omprövning är uppfyllda. Allmän oro över verksamhetens miljökonsekvenser räcker inte.

Inledningsvis konstaterar Miljöprövningsdelegationen att tioårsregeln i 24 kap. 5 § punkt 1 miljöbalken ännu inte är tillämplig, eftersom det bara har gått knappt åtta år sedan tillståndet fick laga kraft. Det finns inga föreskrifter om kortare omprövningsintervall.

Det har ifrågasatts om FMV genom att ha provskjutit luftbrisant ammunition, det vill säga ammunition som briserar innan nedslag, har kringgått tillståndet och villkor 11.

Tillståndet medger provskjutning med fin- och grovkalibrig ammunition. Någon definitiv begränsning i övrigt vad gäller typ av ammunition kan inte utläsas. I tillståndets verksamhetsbeskrivning anges dock dels att "Brisader vid anslag i vatten kommer att undvikas", dels att "Om behov uppstår kommer provverksamhet med anslagsdetonationer i fiskeskyddsområden ske först efter överenskommelse med Fiskeriverket". Detta är åtaganden som i grunden omfattas av villkor 1, det så kallade allmänna villkoret. I anslutning till åtagandena föreskriver villkor 11 ett krav på överenskommelse med Fiskeriverket eller motsvarande myndighet (i dag fiskeutredningsgruppen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län) innan skjutning mot hela Vättern med ammunition avsedd att brisera vid nedslag i vatten (vattenbrisant ammunition) och sprängning i vatten, samt mot vissa särskilt angivna områden under vissa tider oavsett typ av ammunition.

Miljöprövningsdelegationen delar mark- och miljödomstolens uppfattning att provskjutning med vattenbrisant ammunition ska göras endast undantagsvis (se Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätts yttrande till regeringen den

25 oktober 2016 i mål nr M 3832-16). Provskjutning med luftbrisant ammunition får däremot sägas vara inom ramen för vad tillståndet medger även i de fall det inte omfattas av villkor 11. Enbart den omständigheten att FMV har provskjutit luftbrisant ammunition utgör inget skäl för omprövning.

De synpunkter på tillståndet som i övrigt har förts fram inriktar sig på miljöpåverkan i allmänhet från FMV:s verksamhet i anslutning till Provplats Karlsborg, framför allt påverkan på dricksvattenkvaliteten. Emellertid handlar det inte om konkreta omständigheter som anknyter till någon av punkterna i 24 kap. 3 eller 5 §. Detsamma gäller EU-domstolens dom den 4 mars 2021 i målen C-473/19 och C-474/19 ("Härrydadomen"), som handlar om hur artskyddsförordningen (2007:845) ska tolkas mot bakgrund av livsmiljödirektivet¹ och fågeldirektivet². Det är inte uteslutet att tillämpa domen i en omprövningssituation, men förutsättningen är fortfarande att det har framkommit något som konkret anknyter till någon av punkterna i 24 kap. 3 eller 5 §. Domen utgör ingen självständig grund för omprövning.

Därmed har det inte kommit fram något som ger Miljöprövningsdelegationen anledning att ompröva tillståndet på eget initiativ.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har Anders Hjalmarsson, ordförande, och Marika Lundmark, miljösakkunnig, deltagit.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här överklagar ni Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar ni med vanlig post är adressen Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 14 maj 2021**.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna (till exempel Naturvårdsverket, Länsstyrelsen eller kommunens miljönämnd), ska överklagandet dock ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska ni ange

- ert namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut ni överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur ni anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilagor

1. Sammanfattning av yttranden
2. Sändlista